

Eteläpohjalaista Mittelstandia ja sen kasvua etsimässä

3.2.2025

Etelä-Pohjanmaalla toteutetaan parhaillaan Mittelstand-selvitystä. Tavoitteena on tunnistaa eteläpohjalaiset Mittelstand-yritykset ja potentiaaliset Mittelstand-yritykset sekä selvittää kyselyn avulla näiden yritysten tilannetta ja tavoitteita. Selvityksen kysely toteutettiin online-kyselynä syys-marraskuussa 2024. Alustavien tulosten perusteella joukosta löytyy myös vahvoja kasvuyrityksiä.

Termi *Mittelstand* on tullut suomalaiseen keskusteluun viime vuosina paljolti Elinkeinoelämän keskusliiton esiin nostamana (EK, 2022). Perinteisesti yritystoimintaan liittyvässä keskustelussa Mittelstand viittaa omistajavetoisiin pk-yrityksiin, joskin tarkempiakin määreitä käsitteeseen voidaan liittää (De Massis ym., 2018; Heider ym., 2021). Suomessa EK (2022) määrittää Mittelstandiin kuuluviksi 50–499 henkeä työllistävät yritykset, kun taas Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA huomioi Mittelstand-tarkastelussa näihin kuuluvaksi 250–499 henkeä työllistävät teolliset yritykset (Ali-Yrkkö & Rouvinen, 2015).

Kokonaistutkimus rajatulle joukolle

Jotta kvantitatiivinen tarkastelu olisi mielekäs Etelä-Pohjanmaan maakuntaan rajautuvassa selvityksessä, päätettiin kohdejoukkoon ottaa myös vähintään 20 henkeä työllistävät yritykset. Kun ajatellaan yritysten potentiaalia kasvaa Mittelstand-kokoluokkaan, tähän ryhmään kuuluvat ovat potentiaalisimpia kasvajia, sillä tärkeitä kynnyksiä kasvussa on jo ylitetty.

Tutkimuksen perusjoukon muodostivat kaikki Etelä-Pohjanmaan eri toimialojen työnantajaorganisaatiot, jotka työllistävät vähintään 20 työntekijää, ja jotka tunnistettiin yksityisen sektorin työnantajiksi. Edellä mainituilla

kriteereillä poimittiin Vainu-tietokannasta 289 yritystä, joille lähetettiin kysely syksyllä 2024. Kaikkiaan kyselyyn vastasi 157 yrityspäättäjää Etelä-Pohjanmaalta. Vastaajien joukossa oli 14 yritystä, jotka eivät olleet ilmoitetulta työntekijämäärältään tavoitellun kokoisia, joten lopulliseksi vastaajamääräksi tuli 143 yritystä.

Teollisuusyrityksiä oli 43 % vastanneista ja rakentamista edusti 11 %. Asiantuntijapalveluiden alalla toimi 9 %, kaupan alalla 9 % ja muissa palveluissa peräti 26 %. Kaksi vastaajaa eli 1 % määritettiin luokkaan muut.

Työntekijämäärän kehitys

Tutkimukseen osallistuneista yrityksistä 20–49 henkeä työllistäviin (pre-Mittelstand) lukeutui 59 % eli yhteensä 84 yritystä. Vähintään 50 henkilöä työllistäviä eli Mittelstand-ryhmään kuuluvia oli yhteensä 59. Näistä kaksi yritystä työllisti enemmän kuin 499 henkilöä, mutta kuitenkin alle 1 000, ja ne päätettiin sisällyttää tutkimusaineistoon. Yritykset jaettiin jatkoanalyyseja varten näihin kahteen luokkaan työntekijämäärän mukaan.

Keskimäärin vastanneilla yrityksillä 80 työntekijää. Mediaani oli 40 työntekijää eli puolet vastanneista yrityksistä työllisti vähemmän kuin 40 henkeä.

Vastanneilta yrityksiltä kysyttiin myös, oliko yrityksen työntekijämäärä muuttunut viimeisten kolmen vuoden aikana. Yli puolet (57 %) yrityksistä ilmoitti työntekijämäärän kasvaneen, ja 18 % totesi sen pysyneen ennallaan. Neljänneksellä (25 %) yrityksistä työntekijämäärä oli vähentynyt viimeisen kolmen vuoden aikana.

Liikevaihdon muutokset

Yritysten liikevaihtoa käytettiin aineistoa tarkasteltaessa yrityksen kasvun mittarina. Vainu-tietokannasta etsittiin yritysten liikevaihdot vuosilta 2021, 2022 ja 2023. Näistä liikevaihtoluvuista laskettiin jokaiselle yritykselle liikevaihdon kasvuprosentti. Kasvua tarkasteltiin sekä jatkuvan kasvun että kumulatiivisen kasvun näkökulmasta.

- Jatkuvalla kasvulla tarkoitetaan sitä, että yritys on kasvanut tietyn prosenttiosuuden kahtena peräkkäisenä vuotena (vuodesta 2021 vuoteen 2022 ja vuodesta 2022 vuoteen 2023).
- Kumulatiivisella kasvulla tarkoitetaan vuorostaan sitä, kuinka paljon yritys on kasvanut vuodesta 2021 vuoteen 2023 kokonaisuudessaan.

Jatkuva kasvu luokiteltiin aineistossa seuraavasti. Ensimmäisen luokan muodostivat yritykset, joilla ei todettu jatkuvaa kasvua vähintään 10 %. Toisen luokan muodostivat yritykset, joilla oli kohtalaista jatkuvaa kasvua eli vähintään 10 %:n liikevaihdon kasvua peräkkäisinä vuosina. Kolmannen luokan muodostivat yritykset, joilla oli voimakas, vähintään 20 %:n jatkuva kasvu. Taulukossa 1 on kuvattu tulokset jatkuvan kasvun osalta. 13 yrityksen osalta luokittelua ei voitu tehdä, koska niiltä puuttui jokin tieto liikevaihdosta. Voimakas kasvu on vaativaa, koska liikevaihdon kasvua tarvitaan vähintään 20 % peräkkäisiltä vuosilta. Näitä yrityksiä oli ainoastaan 12 (9 %). Kohtalaista jatkuvaa kasvua oli 16 prosentilla kyselyyn vastanneista yrityksistä. Suurimmalla osalla yrityksistä ei ollut jatkuvaa kasvua (75 %).

Taulukko 1. Yritysten jatkuva kasvu. (Mittelstand-selvityksen aineisto, SeAMK).

Tilastollista testausta varten yhdistettiin voimakkaan ja kohtalaisen kasvun ryhmät, koska voimakasta kasvua oli niin harvalla yrityksellä. Toimialakohtainen tarkastelu osoitti, että kaupan alalla näitä oli vain 10 yritystä ja rakentamisen alalla 14. Tästä syystä verrattiin jatkuvaa kasvua ainoastaan teollisuuden ja palveluiden alalla, johon yhdistettiin asiantuntijapalvelut ja muut palvelut. Lisäksi kolmanteen toimialaryhmään “muu” yhdistettiin kauppa, rakentaminen ja muu.

Kolmen muodostetun toimialaryhmän välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ero ($p<0,001$). Eniten jatkuvaa kasvua oli palveluiden alalla. Näistä jopa 44 % oli kokenut vähintään 10 %:n jatkuvaa kasvua. Teollisuuden alalla jatkuvaa kasvua oli kokenut 12 %. Toimialaryhmässä muu oli 23 % kokenut jatkuvaa kasvua. Yrityksen kokoluokkien (alle 50 vs. vähintään 50 henkeä työllistävät) välillä ei ollut eroa jatkuvassa kasvussa.

Kumulatiivisen kasvun osalta muodostettiin ensin neljä luokkaa. Ensimmäisen luokan muodostivat yritykset, joilla kumulatiivinen kasvu oli negatiivinen tai sitä ei ollut ollenkaan. Toisen luokan muodostivat yritykset, joilla kumulatiivinen liikevaihdon kasvu oli alle 10 %. Kolmannen luokan muodostivat yritykset, joilla oli kohtalaista kumulatiivista kasvua eli vähintään 10 %:n liikevaihdon kasvu vuodesta 2021 vuoteen 2023. Neljännen luokan muodostivat voimakkaasti kasvaneet, joilla kumulatiivinen kasvu oli vähintään 20 %. Taulukossa 2 on kuvattu tämän tarkastelun jakauma. Kumulatiivisen kasvun osalta on muistettava, että yrityksellä voi olla vuodesta 2021–2022 negatiivista kasvua, mutta jos vuodesta 2022 vuoteen 2023 on suuri kasvuprosentti, tuloksena voi olla voimakas kumulatiivinen kasvu. Tästä syystä kumulatiivista kasvua on useammalla yrityksellä kuin jatkuvaa kasvua. Vastanneista yrityksistä 47 %:lla oli voimakasta, vähintään 20 prosentin kumulatiivista kasvua. Kohtalaista kasvua oli lisäksi 12 %:lla. Alle 10 %:n kasvua oli 13 % yrityksistä ja 28 % ei ollut kasvanut ollenkaan tai kasvu oli negatiivista.

Taulukko 2. Yritysten kumulatiivinen kasvu (Mittelstand-selvityksen aineisto, SeAMK).

Jatkoanalyysiä varten muodostettiin kaksi luokkaa: yritykset, jotka olivat kokeneet joko kohtalaista tai voimakasta kumulatiivista kasvua (77 yritystä) ja yritykset, jotka eivät olleet kokeneet kumulatiivista kasvua tai se oli alle 10 % (53 yritystä). Kumulatiivisen kasvun osalta ei kuitenkaan ilmennyt eroja toimialojen välillä eikä myöskään pre-Mittelstand ja Mittelstand-yritysten välillä.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että etenkään jatkuva kasvu ei ole edes yli 20 henkeä työllistäville yrityksille itsestäänselvyys. Lähes 60 % tarkastelluista yrityksistä kasvoi kumulatiivisesti vuosina 2021–2023, mutta vain hieman yli neljännes ylsi jatkuvaan kasvuun.

Mittelstand-selvityksen tuloksia artikkelisarjassa

Tämä artikkeli aloittaa Eteläpohjalainen Mittelstand -selvityksen tuloksia kuvaavan artikkelisarjan. Selvitys toteutetaan maakunnallisella kehittämisrahoituksella (AKKE). Sarjan tulevissa artikkeleissa tarkastellaan mm. yritysten menestymistä, kyvykkyyksiä ja innovointia sekä osallisuuden johtamista. Selvitysraportti ilmestyy toukokuun 2025 alussa.

Anmari Viljamaa
tutkijayliopettaja
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Sanna Joensuu-Salo
tutkijayliopettaja
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Marja Katajavirta
asiantuntija, TKI
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Hannu Tuuri
lehtori
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Lähteet

Ali-Yrkkö, J., & Rouvinen, P. (2015). *Suomen Mittelstand – Löytyykö kasvu tästä yritysjoukosta?* (ETLA B270). Taloustieto Oy.

De Massis, A., Audretsch, D., Uhlaner, L., & Kammerlander, N. (2018). Innovation with Limited Resources: Management Lessons from the German Mittelstand. *Journal of Product Innovation Management*, *35*(1), 125–146. https://doi.org/10.1111/jpim.12373

Heider, A., Gerken, M., van Dinther, N., & Hülsbeck, M. (2021). Business model innovation through dynamic capabilities in small and medium enterprises – Evidence from the German Mittelstand. *Journal of Business Research*, *130*, 635–645. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.04.051